

Diakonale institusjoner et randfenomen, eller en del av sosialstaten ?

- Vi må som diakoniinstitusjoner bevisst velge å være i sosialstaten. Vi må være en del av det store systemet, men da må vi også bryte den lange tradisjonen vi har på ikke å engasjere oss politisk, sa forstander Johannes Degen ved Kaiserwert Diakonisseanstalt til en besøkende studiegruppe fra Norge i høst.

Blant deltagerne var informasjonssjef Leif Kjell Askeland og forskerne Einar Vetvik og Eva Sarfi ved Diakonhjemmets høgskolesenter. Private Helseinstitusjoners Landsforbund var arrangør. Hensikten var å få innsikt i privat helse- og sosialomsorg drevet av ideelle organisasjoner og å se på konsekvenser for norske institusjoner av en tilknytning til EF.

I Kaiserwert stod diakonissebevegelsens vugge i 1836. Institusjonen som i dag teller 1450 ansatte fordelt på allmennsykehus for nordre Düsseldorf, differensiert tilbud til eldre og en rekke utdanningstilbud, ble grunnlagt av presten Theodor Flidner. Institusjonen osrer av historie. Det skulle være nok å nevne at selveste Florence Nightingale fikk sin sykepleierutdanning der i 1851. Vår egen Kathinka Guldberg gikk der noe senere. Som nydannet kom hun tilbake til Norge og startet opp på Lovisenberg i 1868.

Men forstander Johannes Degen er så langt fra fortapt i fordums hendelser. Innen tysk diakoni har det kommet opp en ny diskusjon om på hvilken måte og i hvilken grad institusjonene skal være aktive deltakere i utviklingen av velferdsstaten. Degen mener diakonien må ta konsekvensen av de sentrale oppgaver den har påtatt seg, og plassere seg midt i det store fellesskapet som heter samfunnet. Til nå har diakoniinstitusjonene for en stor del spilt en rolle på sidelinjen. Et randfenomen opptatt av å peke på nye behov og nyte sin frihet som flinke pionerer i det stille. Utvikle nye modeller som siden kan tas over av staten.

- Utviklingen på kontinentet krever deltagelse i den sosialpolitiske debatt, ellers kommer andre til å legge stadig flere premisser for oss, hevder han og henviser til den nye loven om eldreomsorg. - Det spennende nå er å finne ut hvilket bilde denne loven avspeiler i synet på det eldre mennesket, den funksjonshemmede etc. Jeg

ser et bilde hvor et godt eldre menneske er det som kan rehabiliteres.

- Diakonien vil bringe inn "der Dimension des aushaltens und dabeibleibens". En solidarisk tjeneste. Vi skal ikke stille opp et falskt alternativ mellom rehabilitering og solidaritet i en situasjon, men gi en ekte omsorg på begge plan. Vi skal være profesjonelle på fag, men også profesjonelle på solidaritet og en "være hos" holdning.

Før Degen startet sitt arbeid som forstander i 1987 ledet han som sykehusprest et målstyringsarbeid ved institusjonen (83-86). Det ble utviklet en målstruktur ned til den enkelte ansatte. Ved siden av linjeledelsen er det lagt "mållinjer" for personlig utvikling av den enkelte medarbeider. Alle får målformuleringer som de kan gjøre til sine.

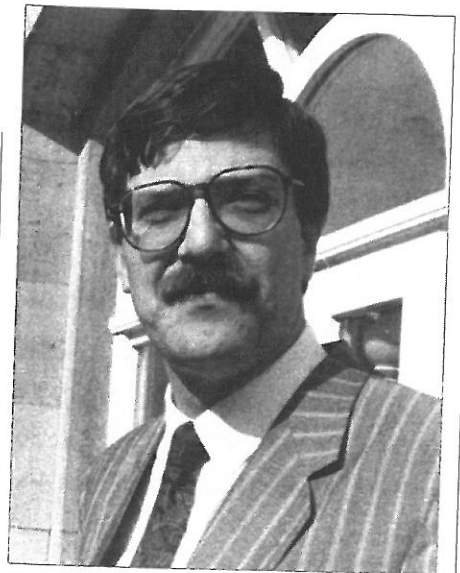
- Det viktigste er ikke det som står på papiret, men prosessen og konseptjonen hos den enkelte ansatte, sier Degen. En del av denne prosessen var også å formulere mål for hva institusjonen skal være i samfunnet.

At utviklingen av velferdssamfunnet speiler verdier blir ekstra tydelig og ømfintlig i Tyskland. Degen mener at få har våget å tenke på hvilken påvirkning det 3. riket har hatt. - Verdidebatten har utviklet seg i en problematisk retning. Han ser for seg en linje hvor verdiene styrer lederne og derigjenom den service som blir gitt.

- Menneskers forestillingsverden er helt avgjørende for den praktiske utviklingen av omsorgen. Sosialstaten har vært lite opptatt av verdier og konsentrert seg om tjenestene. Kirken har konsentrert seg om verdiene men arbeidet lite med ledelse og service.

Som allmennsykehus står Kaiserwert midt opp i spørsmål om abort og kunstig befruktning og den bioteknologiske utvikling.

- Skal vi da følge med på den tekniske utvikling der den måtte føre oss hen? Nei, svarer Degen som sammen med sine

Forstander Johannes Degen.

medarbeidere vil starte en etisk konkurranse mellom de ideelle institusjonene. Han ser klart at det vil bli en etisk kamp og mener at den om få år også vil gjelde eldreomsorgen. - Men da vil vi for alvor dra i gang den etiske konkurranse sier Degen.

Allerede nå er han på kanten med lokalsamfunnet. Nye boliger for eldre er i tråd med institusjonens tradisjon lagt midt i det pulserende liv i byens boligstrøk. Han vil også "blande" senile med andre eldre, og under overflaten ulmer det i nabolaget om de fryktelige tilstander som vil komme når de skal høre på de gamles skrik og få dem ut i gatebildet.

Hvor ligger så det ideologiske sentrum i en slik "progressiv" diakonisseinstitusjon? I utgangspunktet var diakonissefellesskapet sentrum med forstander som utøvende leder og forstanderinnen som personalsjef. Utdanning og institusjonsdrift skulle bare tjene denne visjonen. Diakonissefellesskapet er nå skjøvet ut på siden som en av mange delaktiviteter i et ordinært organisasjonskart.

- Vi har en grei og rasjonell organisasjon. Men hvor er institusjonens ånd? Filosofien som var representert både med et hus, et fellesskap og en ledelse? Vår utfordring er å tydeliggjøre en lederprofil gjennom den organisasjonen vi nå har, sier Degen og kommer tilbake til sitt målstyringsprogram som stadig er i endring for best mulig å kunne utfordre den enkelte ansatte til utvikling og forandring. For det var den klare meldingen fra de 1.450 ansatte: "Vi vil alle videreutvikle oss". (LKA)